

Polarisoituva huumekysymys

*Mikko Salasuo, Dosentti, VTT,
Nuorisotutkimusverkosto*

**ALKOHOLI- JA HUUMETUTKIJAIN
SEURAN SEMINAARI Torstaina 4.12.2008**

Huumeekysymys

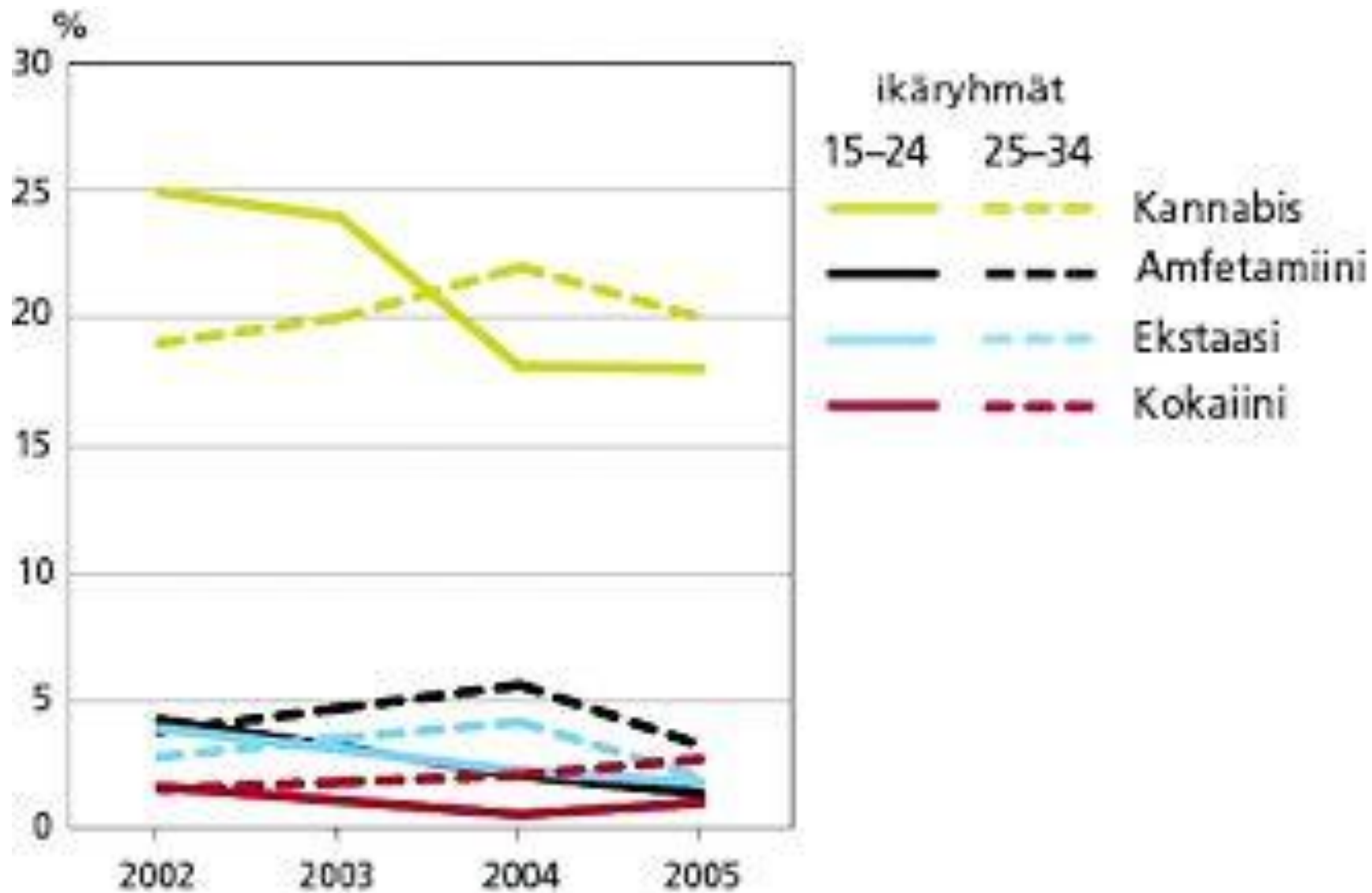
- **Kulutus**
- **Julkinen keskustelu**
- **Politiikka**
- **Kontrolli**
- **Haitat**
- **Hoito**
- **Mielipideilmasto**

- **Huumeongelman uudentyyppinen määrittely**

Huumekysymys

- Pekka Hakkarainen ja Christoffer Tigerstedt (2002) päätyivät tulkintaan, jonka mukaan huumeiden käytön normalisaatiosta on Suomessa vaikea puhua edes kannabiksen osalta merkityksissä yleinen tai hyväksytty kuten Britanniassa. Sen sijaan normalisoitumisen piirteitä sisältyy huumeisiin liittyvän yhteiskunnallisen huolen leviämiseen, huumeekysymyksen **arkipäiväistymiseen** sekä **huumeongelman uudentyyppiseen määrittelyyn ja huumepolitiikassa tapahtuneisiin strategisiin siirtymiin** (Hakkarainen & Tigerstedt 2002).

Huumekysymys

- Hollannissa huume politiikan tavoitteeksi on asetettu huume kysymysten normalisointi eli saattaminen samanlaisten sääntelymekanismien alaisuuteen kuin yhteiskunnassa ”hyväksytyt” ongelmat kuten alkoholi, liikenne, avioerot ja stressi (Cohen 1996).
- Hollantilaisessa tavoitteenasettelussa nähdään, että kontrollipoliittisen otteen lieventäminen ja huumeiden normalisoituminen osaksi tavanomaisia sosiaalipoliittisia toimia helpottaisi ja tehostaisi huume ongelmien hoitoa, vähentäisi yksilöiden stigmatisointia ja edistäisi yksilön vapautta (van de Wijngaart 1991).

(Hakkarainen & Metso 2006)

Positiivinen päihdetrendi

- Nuorisokulttuurissa antipäihdetrendi (huumeet, alkoholi ja tupakka laskussa)
- Streittarien määrä kasvussa
- Huumeiden käyttö tasaantunut – tosin selvästi 1990-luvun alkua korkeammalle
- Lomittuminen osaksi nuorisokulttuuria
- Kollektiivisesta pirstaleiseen

Hyvä uutinen ei ole uutinen

- Median kiinnostus huumeita kohtaan vähentynyt (mm. HS-huumeuutisointi 2004-2008) (Salasuo 2009)
- Ongelmakäyttö jää vähälle näkyvyydelle
- Rikosuutisointi korostuu
- Yhteiskunnallinen kiinnostus vähenee?

***Amfetamiinien ja opiaattien ongelmakäyttäjien määrän
kehitys Suomessa 1997–2005*** 1997* 1998 1999 2001
2002 2005

Kokonaisarvio:

1997	9 400–14 700
1998	11 500–16 400
1999	11 100–14 000
2001	13 700–17 500
2002	16 100–21 100
2005	14 500–19 000

(Partanen ym. 2005)

Kasautuminen

- Ongelmakäyttö vakiintunut korkealle
- Ei noudata nuorisokulttuurin trendejä
- Sidoksissa hyvinvointipolitiikkaan
- Unohdettujen kulttuuri?
- Pelon kulttuuri – riskiyhteiskunta -ajattelu
- Pelättyjen kulttuuri?

Marginaalien huumeongelma

- Vain vähän tietoa
- Kasautuvaa huono-osaisuutta
- Alkoholi- ja huumeet sekakäyttö
- Mielensterveysongelmat
- Huumeongelmainen ei ole täysivaltainen kansalainen
- Marginaalien politiikkaa

NUORTEN HUUMEIDEN KÄYTÖN EHKÄISYTOIMIKUNNAN MIETINTÖ

- **Periaatekannanotot II.**
- **Huumeiden käytön ehkäisyn näkökulmasta hyvinvointivaltion rakenteiden turvaaminen on tärkeää. Se tarkoittaa muun muassa yhteiskunnallisen tasa-arvokehityksen tukemista suhteessa sosiaaliseen ja taloudelliseen asemaan, sukupuoleen ja etnisyyteen. Samoin riittävien hoitopalvelujen ylläpito ja kehittäminen sekä syrjäytyneiden ja huumeongelmien takia hoitoon hakeutuneiden nuorten kuntoutus takaisin työelämään tai opiskeluun on ensiarvoista päihde-ehkäisyä. (2000)**

Syrjäytymismalli

- Huono-osaisesta perheestä lähtöisin oleva nuori on deprivoidussa tilanteessa suhteessa kotiin, kouluun ja harrasteisiin. **Päihteiden käyttö on osa vanhemmilta ja ystäväpiiriltä opittua toimintakulttuuria, jossa päihteillä ratkotaan ongelmia ja rentoudutaan.** Syrjäytyminen ei ala huumeiden käytöstä vaan pikkurikollisuuden ja alkoholin kautta tutustutaan vanhempiin huumeita käyttäviin henkilöihin. **Aiempien ongelmien rinnalle tulee uusia: rikollisuus tai alkoholin käyttö eivät lopu huumeiden käytön alkaessa, joskaan ne eivät välttämättä ole huumeiden käytön seurauksia.** Toisaalta erityisesti kovien huumeiden ongelmakäyttö kytkeytyy usein rikolliseen elämäntapaan, koska käyttöä rahoitetaan rikoksilla. Kasautuvista ongelmista syntyy huono-osaisuuden kehä. **Tällaisilla nuorilla on aikuistuuksaan usein vakavia psyykkisiä ongelmia ja muita sairauksia. He ovat usein työttömiä, asunnottomia, kouluttamattomia, sosiaalisesti eristäytyneitä ja köyhiä.** (Nuorten huumeiden käytön...2000.)

Syrjäytymismalli

- **Tämä joukko, johon liittyy huomattava määrä syrjäytymisriskejä ja kasaantuvia ongelmia** työllistää runsaasti ja toistuvasti myös päihdehuoltoon, sillä onnistuneen hoidon jälkeen on vaikea pysyä kuivilla, koska lähiympäristö on usein päihde-ehtoisesti toimivaa. Tällöin paluu päihteidenkäyttäjäksi ja retkahdukset ovat ilman ympäristön vaihdosta kovin helposti toteutuvia. **Keskeinen ongelma ei siis ole varsinaisesti päihteet vaan elämäntyyli, jossa päihteiden ongelmakäyttö muodostaa vain yhden osan ongelmavyöhykkeistä.** On myös esitetty, että päihteet liittyivät rikolliseen elämäntyyliin siten, että niiden voimalla on mahdollisuus jaksaa kyseistä elämää. **Rikollinen elämäntyyli taas saattaa olla ainoa tapa tehdä itsestään (sosiaalisesti) merkittävä edes jollain elämän osa-alueella.** Kyse on ns. statusdeprivaatio-mallista, jossa syrjäytymistä syntyy yksilön havaittua olevansa valtakulttuurissa syystä tai toisesta altavastaaajana. (Nuorten huumeiden käytön...2000.)

Syrjäytymismalli

- Johtopäätös:
- Yhteiskunnallinen polarisaatio luo hyvät puitteet syrjäytymismallille. Epätasaisesti jakautunut hyvinvointi luo kasvualustaa marginaalin kulttuurille.
Hyvinvointipalveluiden purku on merkittävä uhka huume**ongelman** kasvulle.
- Malli on kuitenkin hyvin vajaa!

Marginaalien politiikkaa

- Puhuttaessa marginaalipositioista, on tärkeää pohtia kuka määrittelee ne ja miten sitovia ne ovat. Marginaaleja tuotetaan esimerkiksi medioissa määrittelemällä jokin tietty ryhmä ”toisiksi”, mutta samalla marginaalit määrittelevät itse itseään sekä puolustavat marginaalista asemaansa erilaisin erottautumisen käytännöin. (Mikola & Tietäväinen.)

Marginaalien politiikkaa

- On olemassa ihmisiä, joille oman marginaalisuuden määrittelemisen viileäksi ”vaihtoehtokulttuuriksi” on käytännössä mahdottomuus. **Näitä ovat esimerkiksi narkomaanit, joille marginaalisuus on mahdollisuuden sijaan ennen kaikkea taakka.** (Mikola & Tietäväinen; vrt. Kuure 1996.)

Marginaalien politiikkaa

- Myöskään päihde**ongelmaisten** mahdollisuudet esimerkiksi terveydenhuoltoon - muista oikeuksista puhumattakaan - tuskin paranivat heroin-chic-kuvaston kelvattua Vogue'n sivuille. Marginaalit on siis valjastettu markkinoiden palvelukseen, mutta marginaali itse ei ole tästä hyötynyt. Päinvastoin: Useissa tapauksissa marginaalin omat merkit on tyhjennetty niiden poliittisesta sisällöstä ja siloiteltu kuoriksi, joilla on ainoastaan markkina-arvoa.

Polarisoituva huumeekysymys

Humanistisen kriminologian näkemys:

- **Poikkeavuus on sosiaalistumisinstituutioiden epäonnistumista!**
- **Mitä on tapahtumassa nuorten kasvun kehille?**

(Kuure 1996, 13)